

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, доцента Мільто Людмили Олександрівни
на дисертацію Романюк Оксани Іванівни
«Розвиток педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін в
умовах магістратури»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. Найважливішою цінністю і основним капіталом сучасного суспільства є людина, здатна до творчого пошуку, засвоєння нових знань, прийняття нестандартних рішень, яка готова до постійного самовдосконалення упродовж всього життя. Головною конкурентною перевагою розвинутої країни, провідним фактором її соціального і економічного прогресу є можливість людини отримати якісну професійну освіту.

Дисертація О.І. Романюк розкриває важливу проблему сучасної вищої школи – розвиток педагогічної майстерності викладачів непедагогічного профілю, що включає психолого-педагогічні знання, педагогічну техніку, педагогічну культуру, творчі здібності, а також процес становлення професійної індивідуальності педагога як самоцінності. Автор вирішує частину цієї проблеми, обґрунтовує основні теоретичні положення і розробляє програму розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін.

Саме тому, дисертаційне дослідження О.І. Романюк має важливе значення для вдосконалення всієї системи педагогічної підготовки фахівців вищої школи непедагогічного профілю. З огляду на це, а також через відсутність цілісної педагогічної розвідки щодо теоретичних і практичних аспектів дослідження українськими дослідниками, обрана тема є актуальною, відповідає запитам і потребам сучасної педагогічної науки й соціальному замовленню суспільства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Дисертація складається зі вступу, який розкриває актуальність даного дослідження і

методологічний апарат, трьох розділів, що включають результати теоретичного дослідження та аналіз дослідно-експериментальної роботи, списку використаних джерел і додатків. Робота містить таблиці, рисунки, схеми, графіки, що наочно відображають результати емпіричного дослідження.

У вступі достатньо доказово обґрунтована актуальність обраної проблеми, на високому науковому рівні аргументовано вибір теми, чітко визначено науковий апарат дослідження. Завдання дослідження адекватні гіпотезі та поставленій меті, коректно визначені об'єкт і предмет дослідження.

Заслугує схвалення доцільний вибір взаємодоповнюючих методів наукового дослідження та їх системне використання, що сприяло формуванню узагальнених висновків та обґрунтуванню практичних рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. До основних результатів дослідження, які відрізняються науковою новизною, треба віднести те, що автором розроблена структурно-функціональна модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури, критерії та показники для встановлення рівнів (базовий, достатній, високий) сформованості педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін. Достовірність наукових результатів дослідження забезпечується не лише належною джерельною та методологічною базою, а й аргументованістю, об'єктивністю, логічністю викладу матеріалу, адекватним вибором методів дослідження.

Не викликає сумніву практичне значення результатів проведеного дослідження. Важливо, що дидактичним забезпеченням розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін є спеціально розроблений О.І. Романюк спецкурс «Педагогічна майстерність

викладачів економічних дисциплін», навчальна програма та методичні рекомендації до нього.

Заслуговує на увагу, що до розробленого і впровадженого дисертанткою спецкурсу, увійшли основні положення наукового пошуку, поетапне впровадження в освітній процес професійної підготовки викладачів економічних дисциплін інноваційних технологій розвитку педагогічної майстерності.

Зазначимо, що теоретична значимість роботи полягає в тому, що розроблена дисертантом програма розвитку педагогічної майстерності є вагомим доповненням до існуючих педагогічних систем процесу розвитку і вдосконалення педагогічної майстерності в закладах вищої освіти. Теоретичні положення, експериментальні дані, узагальнення та висновки можуть використовуватися для вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів університетів непедагогічного профілю; для розробки навчальних курсів, навчально-методичних посібників з окресленої проблематики, а також у системі післядипломної освіти та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

В першому розділі дисертації «Теоретичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін» проаналізовано вітчизняну та зарубіжну психолого-педагогічну літературу з проблеми дослідження; схарактеризовано базові поняття дослідження.

Заслугою автора є всебічний аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з проблеми дослідження, який дозволив О.І. Романюк зробити ґрунтовний аналіз понятійного апарату дослідження, сформулювати власне визначення педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін, уточнити зміст поняття «психолого-педагогічна компетентність викладачів економічних дисциплін», що свідчить про достатню наукову ерудицію автора, володіння теоретичними знаннями з досліджуваної проблеми, ґрунтовну науково-пошукову роботу, яка сприяла проведенню об'єктивного аналізу означеної проблеми.

Автор демонструє наукову дискусію, різні методологічні підходи до розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів. Позитивним у теоретичному аналізі досліджуваної проблеми є те, що О.І. Романюк проаналізувала наукові підходи українських і зарубіжних учених до змісту базових понять дослідження, генезу їх сутнісних характеристик; розкрила зарубіжний досвід розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти.

У другому розділі – «Структурно-функціональна модель розвитку педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури» автор успішно використовує метод моделювання і, спираючись на нього, розробляє структурно-функціональну модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін, яка містить теоретичний, змістовий, результативний блоки.

Важливим для педагогічної теорії і практики можна вважати виявлені здобувачем критерії та показники розвитку педагогічної майстерності за допомогою яких можна здійснювати діагностику якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів непедагогічного профілю. Автору, безумовно, вдалося збагатити методичний компонент змістового блоку в контексті заявленої проблеми. Запропонована Модель є цілісним результатом теоретичного аналізу і рефлексивної діяльності О.І. Романюк, що забезпечує достовірність результатів дослідження та містить найбільш істотні наукові результати, що полягають у розробці, обґрунтуванні та реалізації цієї структурно-функціональної моделі розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури.

Грунтовним є матеріал дослідження, поданий у третьому розділі дисертації, в якому показана логіка експериментальної роботи, що здійснюється поетапно і поєднує ефективні засоби, форми, методи і технології її організації. Оксана Іванівна вірно розуміє основну роль

педагогічного експерименту: всебічно підготовлена експериментальна база дослідження, дотримана коректність проведення експерименту.

Достоїнством роботи є те, що всі теоретичні положення дослідження апробовані автором на практиці. Особливо слід відзначити ретельно проведену дослідно-експериментальну роботу, в якій на різних етапах дослідження брали участь більше двохсот здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за економічними спеціальностями на базі трьох університетів. В результаті проведеного експериментального дослідження автором були отримані цікаві дані, які підтвердили гіпотезу дослідження. Проведений контрольний експеримент засвідчив ефективність розробленої Моделі. Заслуговує на відзначення обробка отриманих результатів експерименту методами математичної статистики.

Необхідно відзначити важливість ґрунтовних додатків, які висвітлюють процес впровадження та результати експериментальної роботи. Додатки містять авторські тести, діагностичні методики, навчальну програму та методичні рекомендації до спецкурсу «Педагогічна майстерність викладачів економічних дисциплін»; програму тренінгу розвитку педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін та інструктивно-методичні матеріали до нього.

Розроблені та впроваджені дисертанткою в освітньому процесі методичні матеріали, запропоновані в додатках, безперечно посилюють основний зміст дисертації, збагачують педагогічні знання викладачів непедагогічного профілю.

Дослідження відрізняє високий рівень аналізу і узагальнення матеріалу, а саме: чітко сформульовані висновки до кожного розділу, а також матеріал, поданий в схемах, таблицях, графіках. Логічним завершенням дослідження є аргументовані загальні висновки, які повною мірою відображають зміст і структуру дисертації, мають конкретне смислове навантаження, забезпечують цілісне сприйняття дисертаційної роботи, спираються на

результати теоретичного та експериментального дослідження, є зваженими й повністю відповідають завданням дослідження.

Робота оформлена згідно з чинними вимогами; за змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням. Автореферат досить повно відображає основний зміст дисертації і є ідентичним до її основних положень.

Найбільш суттєві наукові результати дослідження О.І. Романюк відображені в її публікаціях, серед яких є статті у наукових фахових виданнях України та в виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, рекомендованих МОН України. Апробація матеріалів дослідження відбувалась у виступах на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Тематика конференцій цілком відповідає проблемі дослідження.

Отже, вивчення дисертації О.І. Романюк дозволяє стверджувати, що робота є завершеним та оригінальним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні й свідчить про професійну зрілість дисертантки. Автору вдалося реалізувати мету дослідження, розв'язати всі дослідницькі завдання. Вищезазначене дає підстави позитивно оцінити дослідження, однак вважаємо за необхідне зробити такі **зауваження та побажання**:

1. Відзначимо, що в дослідженні чітко простежується рух від загальнотеоретичного до науково-педагогічного, який рефлексує на основі психодидактичного, компетентнісного, діяльнісного, інноваційного наукових підходів до розвитку педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури що є позитивним. Проте, автор не враховує системний підхід, в контексті якого важливим є інтегральний характер розвитку педагогічної майстерності викладача і який дозволяє виокремити в дослідженні діяльнісний, структурний, системно-функціональний, соціокультурний і ситуаційний аспекти.

2. Викликає інтерес лінія досліджень, що стосується практичних занять із майбутніми викладачами з розвитку педагогічної майстерності, доцільно було б розширити їх опис.

3. У схемі Моделі для покращення візуалізації, яка є потужним дидактичним інструментом, автору треба було відобразити назву етапів розвитку педагогічної майстерності та зазначити компетентності, які формуються на кожному із етапів.

4. Результати дисертаційної роботи О.І. Романюк були б більш значимими для сучасної педагогічної науки, якби містили пояснення, чим її структурно-функціональна модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх викладачів економічних дисциплін відрізняється від тих моделей, що були запропоновані іншими науковцями з досліджуваної проблеми.

Загальний висновок. Дані зауваження не знижують позитивної оцінки і значимості виконаного дослідження й мають рекомендаційний характер.

Загалом, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Романюк Оксани Іванівни «Розвиток педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичним й практичним значенням для розвитку педагогічної науки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами та доповненнями, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – Романюк Оксана Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки
і психології вищої школи
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Підпис	Мільто Л.О.
ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією НПУ ім. М.П. Драгоманова	
Підпис	<i>[Handwritten Signature]</i>
« 02 »	03 2020 р